

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/164/2016
Identifikačné číslo spisu: 1112213189
Dátum vydania rozhodnutia: 08.12.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:1112213189.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Heineken Slovensko, a.s., so sídlom v Hurbanove, Novozámocká č. 2, IČO: 36528391, zastúpeného JUDr. Allanom Böhmmom, advokátom so sídlom v Bratislave, Jesenského č. 2, proti žalovanej Sociálnej poisťovni, so sídlom Bratislave, 29. augusta č. 8 - 10, IČO: 30807484, o zaplatenie 22 970,80 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12 C 194/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. januára 2016 sp. zn. 5 Co 1/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. januára 2016 sp. zn. 5 Co 1/2014 z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou podanou 2. mája 2012 domáhal zaplatenia sumy 22 970,80 € tvrdiac, že na ňu má nárok podľa § 44b ods. 2 a § 44g ods. 1 zákona č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni (ďalej len „zákon č. 274/1994 Z.z.“), lebo v zmysle rozsudku Okresného súdu Rimavská Sobota z 25. novembra 2008 č.k. 11 C 60/2005-213 (potvrdeného rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 21. mája 2009 sp. zn. 16 Co 98/2009), ktorý nadobudol právoplatnosť 7. júla 2009, zaplatil 3. augusta 2009 svojmu zamestnancovi Y. C. náhradu škody spôsobenú pracovným úrazom 22. mája 2003 (§ 195 Zákonníka práce).

2. Žalovaná popierala opodstatnenosť žaloby a žiadala ju zamietnuť.

3. Okresný súd Bratislava I (ďalej „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 7. júna 2013 č.k. 12 C 194/2012-72 žalobu zamietol. Vychádzal z toho, že žalobcovi vznikla škoda 3. augusta 2009, kedy poškodenému zamestnancovi zaplatil sumu a/ 17 028,48 € (náhradu mimoriadneho zvýšenia bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia) a b/ 3 093,32 € (náhradu trov). Dvojročná subjektívna premlčacia doba, v ktorej podliehalo premlčaniu žalobou uplatnené právo na náhradu škody, začala plynúť týmto dňom a uplynula ešte pred podaním žaloby. Vzhľadom na účinne vznesenú námietku premlčania nebolo možné žalobe vyhovieť.

4. Proti tomuto rozsudku podal žalobca odvolanie s tým, že súd prvej inštancie nesprávne posudzoval žalobou uplatnený nárok tak, akoby išlo o náhradu škody, hoci správne išlo o nárok iný, vyplývajúci zo zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú jeho zamestnancovi. Žalobcova zodpovednosť za túto škodu bola v čase úrazu jeho zamestnanca poistená u žalovanej, preto má žalobca nárok na požadované plnenie. Pre účely premlčania treba vychádzať z toho, že k poistnej udalosti došlo dňom právoplatnosti rozsudku odsudzujúceho žalobcu na náhradu škody (§ 44a ods. 4 zákona č. 274/1994 Z.z.). Nárok zamestnanca na náhradu škody na zdraví sa posudzuje podľa právnych predpisov, účinných v čase pracovného úrazu. Obdobne treba posudzovať nárok zamestnávateľa na plnenie z poistenia voči žalovanej (bez ohľadu na zmeny, ktoré priniesla právna úprava účinná od 1. januára 2004. Všeobecná (trojročná) premlčacia doba začala plynúť rok po poistnej udalosti, teda 7. júla 2010 a uplynula až po podaní žaloby.

5. Žalovaná žiadala napadnutý rozsudok potvrdiť ako vecne správny. S prihliadnutím na ustanovenie § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) a vznik nároku na mimoriadne zvýšenie bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia až po 1. januári 2004 zastávala názor, podľa ktorého je v danom prípade vylúčená aplikácia zákona č. 274/1994 Z.z., preto ani žalobcom uplatnený nárok nemôže predstavovať refundáciu podľa tohto zákona. Na prejednávajúcu vec sa vzťahuje (už) zákon č. 461/2003 Z.z., ktorý takúto refundáciu neupravuje. Žalobcom poskytnuté plnenie môže predstavovať buď bezdôvodné obohatenie žalovanej alebo škodu žalobcu, v oboch prípadoch ale dvojročná subjektívna premlčacia doba uplynula 3. augusta 2011.

6. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 26. januára 2016 sp. zn. 5 Co 1/2014 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi do troch dní 22 970,80 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,5 % ročne od 10. septembra 2011 do zaplatenia; žalovanej uložil tiež povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania. Vychádzal z toho, že Y. C., zamestnanec žalobcu, utrpel 22. mája 2003 pracovný úraz, v čase ktorého bola zodpovednosť žalobcu poistená u žalovanej v zmysle § 44a ods. 1 zákona č. 274/1994 Z.z. Žalobcovi bola právoplatným rozhodnutím súdu uložená povinnosť zaplatiť poškodenému zamestnancovi náhradu škody. Žalobca túto povinnosť splnil 3. augusta 2009. V právnom poriadku Slovenskej republiky bola zodpovednosť za škodu na zdraví zamestnanca upravená do 1. januára 2004 v Zákonníku práce, pričom zodpovednosť zamestnávateľov za takúto škodu bola ex lege poistená u žalovanej podľa zákona č. 274/1994 Z.z. Od 1. januára 2004, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 461/2003 Z.z., rozhoduje o dávkach úrazového poistenia žalovaná. Podľa názoru odvolacieho súdu nie je súd v prejednávanej veci oprávnený opätovne preskúmať charakter nároku poškodeného zamestnanca, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté. I keď zákon č. 461/2003 Z.z. neprevzal inštitút „regresnej náhrady zamestnávateľa voči poisťovni“, žalobca podľa zákona č. 274/1994 Z.z. opodstatnene uplatnil nárok na zaplatenie sumy, ktorú na základe právoplatného rozsudku súdu poskytol svojmu zamestnancovi ako náhradu za mimoriadne zvýšenie bolestného a sťaženie spoločenského uplatnenia. Povinnosti zamestnávateľa zaplatiť poškodenému zamestnancovi túto náhradu musí zodpovedať synalagmatická povinnosť poisťovne poskytnúť plnenie poistenému zamestnávateľovi. Žalobou uplatnený nárok nemožno považovať za nárok na náhradu škody podľa § 420 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na to, že žalobca plnil podľa záväzného rozhodnutia súdu, nemôže ísť ani o nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie vychádzal teda z nesprávneho právneho názoru a v nadväznosti na to nesprávne posúdil účinky žalovanou vznesenej námietky premlčania. So zreteľom na to, že ide o nárok majúci základ v ustanoveniach zákona č. 274/1994 Z.z., sa žalobou uplatnené právo premlčuje v trojročnej premlčacej dobe počítanej najskôr od 3. augusta 2009. To znamená, že do podania žaloby (2. mája 2012) táto doba neuplynula. Odvolací súd preto vecne nesprávny rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalovanej podľa § 44a ods. 2 a § 44b ods. 2 a § 44g ods. 1 zákona č. 274/1994 Z.z. uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi to, čo podľa právoplatných rozhodnutí zaplatil poškodenému zamestnancovi; žalobcovi priznal aj úrok z omeškania uplatnený v súlade s ustanoveniami hmotného práva. V odvolacom konaní úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov celého konania [§ 224 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“)].

7. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie. Uviedla, že odvolací súd na

právny vzťah žalobcu a žalovanej nesprávne aplikoval ustanovenie § 44b ods. 2 zákona č. 274/1994 Z.z., ktorý bol zrušený s účinnosťou od 1. januára 2004. Napadnutý rozsudok v dôsledku toho spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Ak nárok na náhradu za bolesť alebo sťaženie spoločenského uplatnenia vznikol po uvedenom dni (i keď v dôsledku pracovného úrazu, ku ktorému došlo pred týmito dňom), treba nárok posudzovať už podľa zákona č. 461/2003 Z.z. Nárok na náhradu za bolesť alebo sťaženie spoločenského uplatnenia potom nie je nárokom na náhradu škody na zdraví podľa § 198 ods. 1 písm. a/ až c/ Zákonníka práce, ale nárokom na dávku úrazového poistenia. Zdravotný stav poškodeného zamestnanca bol v danom prípade ustálený dňom 20. mája 2004 a vtedy mu vznikol nárok na dávky úrazového poistenia. Ustanovenia zákona č. 461/2003 Z.z. neupravujú „refundáciu medzi poisteným zamestnávateľom a poisťovňou“, preto daný vzťah mal byť posudzovaný podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o náhrade škody alebo o bezdôvodnom obohatení. Za začiatok plynutia premlčacej doby v zmysle § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka (resp. § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka) bolo potrebné považovať 3. august 2009 (deň, kedy žalobca poskytol svojmu zamestnancovi súdom priznané peňažné plnenie) a za jej koniec 3. august 2011. V danom prípade bola ale žaloba podaná (až) 2. mája 2012. Vzhľadom na to, že žalobca uplatnil svoje právo na súde po uplynutí dvojročnej premlčacej doby, súd prvej inštancie správne jeho žalobu zamietol. Na podporu svojej argumentácie žalovaná poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 124/2009. Dodala, že ani za účinnosti zákona č. 274/1994 Z.z. nebolo možné nárok na náhradu trov z konania o náhradu škody zlučovať s inými náhradami; nárok zamestnávateľa na náhradu trov súdneho konania upravovalo ustanovenie § 44g ods. 1 zákona č. 274/1994 Z.z. osobitne. Odvolací súd v rozpore s tým ale celú sumu 22 780 € považoval za plnenie patriace žalobcovi podľa § 44b ods. 2 zákona č. 274/1994 Z.z. Z týchto dôvodov žalovaná žiadala napadnutý rozsudok zmeniť tak, že dovolací súd potvrdí rozsudok súdu prvej inštancie.

8. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že mu nevznikla škoda a žalovaná sa na jeho úkor bezdôvodne neobohatila; priamo zákonom č. 274/1994 Z.z. bol ale medzi nimi založený právny vzťah, v rámci ktorého mal žalobca právo domáhať sa, aby mu žalovaná nahradila to, čo ako náhradu škody poskytol svojmu poškodenému zamestnancovi. V deň pracovného úrazu (22. mája 2003) vzniklo žalobcovi voči žalovanej právo, aby za neho nahradila škodu spôsobenú na zdraví jeho zamestnanca. Poškodený zamestnanec uplatnil voči žalobcovi aj nárok na zvýšenie bolestného a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, o ktorom musel rozhodnúť súd. V zmysle § 44a ods. 4 zákona č. 274/1994 Z.z. vzniklo žalobou uplatnené právo žalobcu vznikom škody zamestnanca, len ešte nebola ustálená výška plnenia patriaceho poškodenému zamestnancovi. O tom bolo právoplatne rozhodnuté 7. júla 2009. I keď týmto dňom nastala zákonná fikcia vzniku škody, žalobou uplatnený nárok nemožno posudzovať podľa zákona č. 461/2003 Z.z. Právo žalobcu, ktoré vzniklo za trvania zákona č. 274/1994 Z.z., nemohlo zaniknúť novou právnou úpravou účinnou od 1. januára 2004. Všeobecná premlčacia doba začala plynúť dňom 7. júla 2010 a uplynula 7. júla 2013. Žaloba bola teda 2. mája 2012 podaná pred uplynutím trojročnej premlčacej doby. V závere vyjadrenia k dovolaniu žalobca uviedol, že aj v prípade správnosti argumentácie žalovanej by sa premlčanie neriadilo Občianskym zákonníkom, ale Obchodným zákonníkom (§ 261 ods. 2 veta prvá Obchodného zákonníka). Pri aplikácii ustanovení § 391, § 393 a § 397 Obchodného zákonníka by (štvorročná) premlčacia doba neuplynula pred podaním žaloby. Aj v takom prípade by bol teda opodstatnený záver, že nedošlo k premlčaniu žalobou uplatneného práva. Z týchto dôvodov žalobca žiadal neopodstatnené dovolanie zamietnuť.

9. Dovolanie žalovanej bolo podané 21. apríla 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté predto dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali predto dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

10. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP).

11. Dovolanie je procesný úkon strany adresovaný súdu. Dovolateľ ním prejavuje vôľu vyvolať účinok spočívajúci v prelomení právoplatnosti napadnutého rozhodnutia a v uskutočnení meritórneho dovolacieho prieskumu.

11.1. Dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod ani pre zastavenie konania [napríklad vzhľadom na nesplnenie osobitnej podmienky dovolacieho konania (§ 241 ods. 1 veta druhá O.s.p.)] ani pre odmietnutie dovolania [z niektorého dôvodu vyplývajúceho z ustanovenia § 243c O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. a/ až d/ O.s.p. (napríklad preto, lebo dovolanie bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému nebol tento opravný prostriedok prípustný)] vyvolali procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

11.2. Tie dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých bol podľa vtedy účinnej právnej úpravy daný dôvod na zastavenie dovolacieho konania alebo odmietnutie dovolania, tento procesný účinok nemali (porovnaj tiež I. ÚS 4/2011 a II. ÚS 172/03).

11.3. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok tých dovolaní uvedených v bode 11.1., ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej, právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný [viď tiež závery vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 36/1995].

12. Do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s. Prípustnosť dovolania proti rozsudku upravoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku bolo prípustné v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p.; dovolaním žalovanej je napadnutý takýto rozsudok. Dovolanie žalovanej preto vyvolalo účinok, ktorý zostáva zachovaný aj po 1. júli 2016 (§ 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho treba dovolateľkou napadnuté rozhodnutie podrobiť meritórnemu dovolaciemu prieskumu.

13. Právny poriadok platný a účinný v čase podania dovolania ukladal dovolaciemu súdu (viď ustanovenie § 242 ods. 1 O.s.p.), aby aj ex offio posúdil, či v konaní nedošlo k niektorej zo závažných procesných väd, ktoré sú uvedené v § 237 ods. 1 O.s.p. Dovolateľka procesné vady tejto povahy nenamietala a ich existencia ani nevyšla v dovolacom konaní najavo.

14. Žalovaná v dovolaní vyslovila presvedčenie, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

15. Do 31. decembra 2003 bol nárok zamestnanca na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom nárokom z pracovnoprávneho vzťahu, ktorý upravoval Zákonník práce. Ak zamestnancovi pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním bola spôsobená škoda na zdraví pracovným úrazom, zodpovedal za jeho škodu zamestnávateľ, u ktorého bol zamestnanec v čase úrazu v pracovnom pomere (viď § 190 Zákonníka práce). Každý zamestnávateľ zamestnávajúci aspoň jedného zamestnanca bol ex lege (viď § 14a zákona č. 274/1994 Z.z.) poistený pre prípad zodpovednosti zamestnávateľa za takúto škodu. Išlo síce o zodpovednosť zamestnávateľa, bolo však na Sociálnej poisťovni, aby v prípade vzniku poistnej udalosti nahradila poškodenému zamestnancovi škodu na jeho zdraví spôsobenú pracovným

úrazom (viď § 44a zákona č. 274/1994 Z.z.). Tento zákon pamätal na prípady, v ktorých náhradu škody poskytol priamo zamestnávateľ; ustanovoval preto (viď § 44b ods. 2), že ak zamestnávateľ uhradil poškodenému zamestnancovi škodu alebo jej časť podľa § 44a ods. 2 tohto zákona, (zamestnávateľ) mal právo, aby mu Sociálna poisťovňa uhradila (refundovala) ním nahradenú škodu. Je pravdou, že podľa § 44 ods. 4 zákona č. 274/1994 Z.z. platilo, že ak o náhrade škody rozhoduje súd, treba mať za to, že poistná udalosť nastala právoplatnosťou rozhodnutia, podľa ktorého má Sociálna poisťovňa plniť. So vznikom poistnej udalosti ale automaticky (ešte) nevznikalo právo zamestnávateľa voči poisťovni v zmysle uvedeného ustanovenia zákona č. 274/1994 Z.z. Podľa právneho poriadku účinného do 31. decembra 2013 nespĺyval vznik práva poisteného zamestnávateľa na náhradu v zmysle ustanovenia § 44b ods. 2 zákona č. 274/1994 Z.z. (resp. vznik právnej povinnosti poisťovne na „refundáciu“) so vznikom poistnej udalosti. Právo poisteného zamestnávateľa voči Sociálnej poisťovni na „refundáciu“ podľa § 44b ods. 2 zákona č. 274/1994 Z.z. vznikalo až tým, že zamestnávateľ zaplatil zamestnancovi náhradu škody na zdraví. Bezpochyby teda toto právo zamestnávateľa nevznikalo, ak napríklad zamestnanec nežiadal nahradiť škodu, alebo zamestnancom požadovanú náhradu škody zaplatila Sociálna poisťovňa, alebo zamestnávateľ nenahradil zamestnancovi škodu, i keď ju zamestnanec žiadal; v týchto prípadoch totiž nebolo čo „refundovať“.

16. S účinnosťou od 1. januára 2004 bol zákon č. 274/1994 Zb. zrušený zákonom č. 461/2003 Z.z., ktorý (o. i.) zrušil aj ustanovenia § 198 ods. 1 písm. a/ až c/ a § 199 až § 213 Zákonníka práce. Záonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania bolo zákonom č. 461/2003 Z.z. nahradené úrazovým poistením tvoriacim od uvedeného dňa súčasť systému sociálneho poistenia. Podľa § 17 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. má nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa jeho zamestnanec po splnení podmienok ustanovených týmto zákonom. Sociálna poisťovňa (a nie zamestnávateľ) je subjekt, ktorý má podľa zákona č. 461/2003 Z.z. povinnosť poskytnúť úrazovú dávku (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 139/2009, 2 Cdo 166/2011, 3 Cdo 75/20126 a 6 Cdo 253/2010).

17. Rozsudkami prvoinštančného a odvolacieho súdu vydanými v konaní vedenom na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. 11 C 60/2005-213 bola záväzne vyriešená otázka zodpovednosti zamestnávateľa (žalobcu) za škodu vzniknutú na zdraví zamestnanca. Náhradu mimoriadneho zvýšenia bolestného a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré boli zamestnancovi právoplatne priznané 7. júla 2009, zaplatil žalobca 3. augusta 2009. V čase zaplatenia tejto náhrady už ale zákon č. 274/1994 Z.z. neplatil, preto žalobcovi nemohlo voči žalovanej vzniknúť právo na „refundáciu“ v zmysle § 44b ods. 2 tohto zákona.

18. Žalobca splnil povinnosť uloženú mu právoplatným rozsudkom 7. júla 2009, teda za účinnosti zákona č. 461/2003 Z.z., ktorý už nemá obdobnú úpravu, akú obsahovalo ustanovenie § 44b ods. 2 zákona č. 274/1994 Z.z. Vzhľadom na to, že zákon č. 461/2003 Z.z. neobsahuje úpravu vzťahujúcu sa na situácie, v ktorých úrazovú dávku zaplatil poškodenému zamestnancovi namiesto Sociálnej poisťovne zamestnávateľ, je potrebné vychádzať zo všeobecnej hmotnoprávnej úpravy.

19. Dovolací súd sa stotožňuje s názorom žalovanej, že ak po 1. januári 2004 zaplatil niektorý zamestnávateľ svojmu zamestnancovi to, čo mu (ako úrazovú dávku) mala poskytnúť Sociálna poisťovňa, došlo na strane Sociálnej poisťovne k bezdôvodnému obohateniu v zmysle § 454 Občianskeho zákonníka, lebo v takom prípade zamestnávateľ plnil za toho, kto mal podľa práva plniť sám. Obdobne bolo najvyšším súdom - tiež v režime Občianskeho zákonníka - konštatované bezdôvodné obohatenie sa Sociálnej poisťovne na úkor inej právnickej osoby v rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 124/2009.

20. Dovolací súd nesúhlasí s názorom žalobcu, podľa ktorého sa na daný prípad vzťahujú ustanovenia Obchodného zákonníka týkajúce sa bezdôvodného obohatenia a dĺžky premlčacej doby. Žalobca tvrdí, že aj pri prípadnom akceptovaní právnych názorov žalovanej by bolo potrebné mať na zreteli štvorročnú premlčaciu dobu (viď § 397 Obchodného zákonníka), v dôsledku čoho by i tak bolo žalobou uplatnené také právo, k premlčaniu ktorého nedošlo.

20.1. Obchodný zákonník upravuje postavenie podnikateľov, obchodné záväzkové vzťahy, ako aj niektoré iné vzťahy súvisiace s podnikaním (viď § 1 ods. 1 Obchodného zákonníka). Podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku (viď § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka). Pojem „podnikateľ“ vymedzuje § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka; podľa právneho názoru dovolacieho súdu ale Sociálna poisťovňa nenapĺňa znaky „podnikateľa“. Sociálna poisťovňa bola zriadená zákonom ako verejnoprávna inštitúcia na výkon sociálneho poistenia. Činnosť Sociálnej poisťovne na úseku úrazového poistenia nie je „podnikaním“, ale smeruje k ochrane zamestnancov a zamestnávateľov pred rizikami ekonomickej záťaže pri škodách vzniknutých na zdraví pracovným úrazom alebo chorobou z povolania.

20.2. Nad rámec vyššie uvedeného dovolací súd len ako poznámku uvádza, že bezdôvodné obohatenie je v Obchodnom zákonníku upravené ako jeden z dôsledkov neoprávneného používania obchodného mena (viď § 12 ods. 3 Obchodného zákonníka), nekalej súťaže (viď § 53 Obchodného zákonníka), plnenia z neúčinnnej zmluvy (viď § 59a ods. 7 Obchodného zákonníka), vkladu vloženého v rozpore so zákonom (viď § 67k ods. 1 Obchodného zákonníka) a neprimeraného výmenného pomeru akcií (viď § 218i ods. 12 Obchodného zákonníka).

20.3. Z týchto dôvodov treba aj túto argumentáciu žalobcu považovať za nenáležitú.

21. V predmetnej veci žalobca 3. augusta 2009 zaplatil svojmu poškodenému zamestnancovi sumu predstavujúcu náhradu mimoriadneho zvýšenia bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia. Dvojročná premlčacia doba na uplatnenie práva zamestnávateľa na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia (§ 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka) uplynula 3. augusta 2011. Vzhľadom na to, že žaloba bola podaná 2. mája 2012 a žalovaná v konaní vzniesla námietku premlčania, bolo potrebné žalobu v tejto časti zamietnuť z dôvodu uplatnenia premlčaného práva. Treba dodať, že ak súd zistí, že uplatnené právo je premlčané (zanikla súdna vymáhateľnosť žalobou uplatneného nároku) a žalovaný dlžník vzniesol námietku premlčania, bližšie už neskúma existenciu subjektívneho práva žalobcu - vychádza z toho, že tak či tak by žaloba s uplatnenou premlčanou pohľadávkou bola v takom prípade zamietnutá (viď tiež R 29/1983 a porovnaj „Jaromír Svoboda, Občiansky zákonník, Komentár a súvisiace predpisy“, Eurounion, 2005, str. 100). K rovnakým záverom dospel najvyšší súd aj v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Cdo 169/2004, 1 Cdo 43/2010, 1 Cdo 160/2012, 3 Cdo 146/2010, 3 Cdo 41/2012, 3 Cdo 18/2016, 5 Cdo 34/2011 a 5 Cdo 104/2011).

22. Žalovaná v dovolaní opodstatnene namieta, že odvolací súd nerozlišoval jednotlivé zložky, z ktorých pozostávala suma, zaplattenia ktorej sa žalobca v konaní domáhal. Je pravdou, že jeho žaloba sa týkala nielen povinnosti žalovanej zaplatiť mu 17 028,48 € (k tomu viď bod 21.), ale tiež povinnosti zaplatiť 3 093,32 €, ktorá predstavuje náhradu trov vynaložených žalobcom v konaní o náhradu škody. Odvolací súd tento rozdiel dostatočne nepostrehol a nevysvetlil, na základe čoho mohol obe zložky podriaďiť pod jeden právny režim a v oboch zložkách žalobe vyhovieť. Vzhľadom na absenciu dostatočného vysvetlenia je napadnuté rozhodnutie v tejto časti nepreskúmateľné, čo do 30. júna 2016 zakladalo procesnú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., na existenciu ktorej bol dovolací súd podľa vtedajšej právnej úpravy povinný vždy prihliadnuť (viď § 242 ods. 1 O.s.p.). Ak bolo dovolanie procesne prípustné, zistenie vady tejto povahy viedlo k zrušeniu napadnutého rozhodnutia.

23. Z dôvodu, ktorý je uvedený v bode 21., dospel najvyšší súd k záveru, že žalovaná opodstatnene namieta, že napadnutý rozsudok v časti týkajúcej sa sumy 17 028,48 € s príslušenstvom spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Z dôvodu vysvetleného v bode 22. dospel dovolací súd k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa sumy 3 093,32 € je nepreskúmateľné, čo zakladá tzv. inú procesnú vadu konania (viď R 111/1998 a R 2/2016). Dovolanie žalovanej bolo preto podľa právnej úpravy účinné do 30. júna 2016 nielen prípustné, ale aj opodstatnené.

24. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP).

24.1. Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí.

24.2. Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu

súdu na ďalšie konanie.

25. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania. CSP.

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.